

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta
VN/18229/2020
Työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Elisa Fagerström

16.11.2020

 $\frac{1}{2}$

Eduskunta
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Lausuntopyyntö asiassa HE 224/2020 vp hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen yhtiöittämisestä

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä (TEM) asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen yhtiöittämisestä. Lailla valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnassa olevaa, kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen tuottamiseen liittyvää omaisuutta ja toimintaa perustettavalle osakeyhtiölle. Yhtiön päätehtävänä olisi kaupallinen rokotetutkimus sekä niihin liittyvät asiantuntijapalvelut. Suomen valtiolla olisi osake-enemmistö perustettavassa yhtiössä ja se kuuluisi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan. Perustettava yhtiö olisi valtion erityistehtäväyhtiö ja sen omistajaohjauksesta vastaisi Sosiaali- ja terveysministeriö.

Perustettavalle yhtiölle ei hallituksen esityksen perusteella siirrettäisi THL:n lakisääteisiä tehtäviä, vaan kyse olisi kaupallisista rokotetutkimuspalveluista. Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) näkemyksen kyse olisi näin ollen lähtökohtaisesti taloudellisesta toiminnasta, johon sovelletaan sekä Euroopan unionin valtioneuvoston päätös, jolla annetaan neuvoston direktiivillä 94/8/EY vahvistetun kilpailulain (94/8/2011) 4 artiklan mukainen kilpailuneutraalisuusvaatimus.

**Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen
yhtiöittäminen EU:n valtiontukisääntelyn näkökulmasta**

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107–108 artiklojen mukaan EU:n valtiontukisääntely kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan. Sääntelyn tavoitteena on taata EU:ssa toimiville yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet ja minimoida jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua. TEM totesi hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä, että THL:n taloudellisen toiminnan yhtiöittäminen on sinänsä kannatettava toimenpide ja selkeyttää vallitsevaa tilannetta. TEM kiinnitti kuitenkin huomiota hallituksen esityksen valmistelun aikana siihen, että esitysluonnoksessa ei ollut käsitelty tulevan yhtiöin pääomittamisen suhdetta EU:n valtiontukisääntelyyn eikä perustamista

markkinataloustoimijaperiaatteeseen. Nämä TEM:n esittämät huomiot on otettu asianmukaisesti huomioon hallituksen esityksessä, eikä TEM:llä ole huomauttamista asiasta.

Kilpailuneutraliteetti

Hallituksen esityksen mukaan terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnassa olevat kaupalliset rokotetutkimuspalvelut yhtiöitettäisiin osakeyhtiöön, josta valtio omistaisi enemmistön. Osakeyhtiön päätehtävänä olisi kaupallisten rokotetutkimusten tekeminen, eivätkä siirrettävät toiminnot sisältäisi viranomaistehtäviä tai julkisia hallintotehtäviä. Hallituksen esityksessä on otettu huomioon TEM:n esittämät huomiot kilpailulain (948/2011) 4 a luvun kilpailuneutraliteettisäännöksiä huomioimisesta, eikä TEM:llä ole huomauttamista asiasta.